

Direktiv till organisationsutredning

Sammanfattning

Utgångspunkter

2009 års partikongress fattade beslut om riktlinjer för partiets organisatoriska verksamhet. Partistyrelsen fick kongressens mandat att genomföra en organisationsutredning i syfte att stärka folkrörelsearbetet.

Följande utgångspunkter är relevanta i utredningens arbete:

- resultatet av den sammanhållna processen för att verkställa 2009 års partikongressbeslut gällande sammanslagning av partistyrelsens kansli och den socialdemokratiska riksdagsgruppens kansli samt den omorganisation som blev följden av beslutad sammanslagning och kraftigt minskade resurser med anledning av valförlusten 2010,
- Kriskommissionens slutsatser,
- slutsatserna från 2002-2005 års organisationsöversyn
- trenden gällande medlemsutvecklingen samt den bristande representativiteten i medlemskåren samt bland aktiva och förtroendevalda,
- betydelsen av medialisering, sociala medier, kommunikation och opinionsbildning på nätet, för en modern folkrörelse. I detta också hur vi själva som ett öppet och modernt parti kan använda nätet och andra kommunikationskanaler,
- förutsättningarna för partiverksamhet i ett samhälle där röstsplittningen ökar och den naturliga arenan för att engagera sig inte alltid är via ett parti,
- utvecklingen av ett allt mer tudelat samhälle med förändrat socioekonomiskt mönster,
- Nya och förändrade förutsättningar att finansiera partiets verksamhet.

Uppdraget

Projektgruppen ska analysera:

- styrkor och svagheter i utvecklingen av respektive organisationsled, däribland särskild analys av de socialdemokratiska föreningarna,
- såväl antalet beslutsorgan som dess storlek och sammansättning, däribland särskild analys av förtroenderådets verksamhet,
- kongressen och dess arbetsformer,
- medlemsavgiftens roll,
- organisationsgraden 2000-2010 för att följa upp och värdera dess funktion som indikator på organisatorisk styrka och som verktyg för strategiska beslut,
- om och hur supporterbegreppet kan vara ett sätt att öka organisationsgraden,
- partiets strategi och arbete med att värva och ta emot nya medlemmar i alla organisationsleden utifrån både resultat och ekonomisk effektivitet,
- medlemmars drivkraft under olika skeenden av medlemskapet samt varför de korta medlemskapen ökar i antal,
- eventuellt mervärde av att inrätta en medlemspanel,
- den faktiska ålderstrukturen på medlemskåren samt bland förtroendevalda,
- strategier och åtgärder för att nå målsättningen att 25 procent av de valbara på listorna i allmänna val ska vara under 35 år,
- de förutsättningar som starkt påverkar livsstil och livsval för människor boende i storstäderna och därtill partiorganisationens organisatoriska förmåga och insatser i storstäderna samt partiets centrala strategier och insatser gentemot storstäder såväl politiskt som organisatoriskt,
- hur samverkan mellan partiet och övriga arbetarrörelsen ser ut i olika organisationsled, i olika delar av landet. Även hur vi kan utöka vår lokala närvaro i samarbete med andra organisationer,
- eventuella stordriftsfördelar som kan vinnas genom samarbete mellan olika organisationsled, sidoorganisationer och övrig arbetarrörelse,
- röstsplittning,
- valberedningsarbete,
- förutsättningarna att långsiktigt finansiera partiets verksamhet lokalt, regionalt och nationellt. Detta inte minst i perspektivet av den förskjutning som skett av stödet från partierna till mer individuella arvoden.

Projektgruppen ska lämna förslag på hur partiet bör organiseras i framtiden för att ge goda långsiktiga förutsättningar att stärkas och bli en attraktiv folkrörelse med politisk idéutveckling och ledande inflytande i folkvalda församlingar. Partiet ska ha en organisation som främjar en bred tillströmning av nya medlemmar, ge goda förutsättningar för medlemmars inflytande och har förmåga att vinna val. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt storstadsområdena.

Ovanstående analyser ska resultera i, för en modern folkrörelseorganisation, konkreta förslag rörande:

- antal obligatoriska organisationsled och dess inbördes ansvarsfördelning,
- förändringar i beslutsstruktur i fråga om antal beslutsorgan och dess sammansättning, däribland särskilt förtroenderådets uppgift och roll,
- förändring av kongressens arbetsformer och omfattning av kongressens arrangemangsdelar,
- medlemsavgiftens framtida utformning,
- hur organisationsgraden kan användas som ett redskap för strategiska beslut i alla organisationsled,
- strategi för medlemsutveckling,
- utformning av ett framtida medlemskap,
- hur medlemmars inflytande och delaktighet kan främjas av ny teknik och hur medlemsinflytandet kan tillvaratas,
- strategier och satsningar för att stärka partiets organisation och den långsiktiga opinionsbildningen gentemot väljare i storstäderna,
- metoder för långsiktigt relationsbygge för samverkan med övriga arbetarrörelsen och samarbete med andra kartlagda organisationer och nätverk med för oss gemensam uppfattning i viktiga sakfrågor,
- en strategi för att minska röstsplittringen,
- hur valberedningsarbete kan utvecklas med inriktning på att ta fram ett förslag för interna personval som för oss närmare målsättningen att vara Sveriges mest ödmjuka, nyfikna och öppna parti,
- principer för hur partiet lokalt, regionalt och nationellt ska prioritera olika typer av samhällsstöd - partistöd, politiska sekreterare och individuella arvoden samt strategier för hur partiet på respektive nivå ska kunna finansiera sin verksamhet där stordriftsfördelar och arbetsfördelning finns med som viktiga utgångspunkter.

Arbetsformer och tidsperiod

En särskild projektgrupp tillsätts av partistyrelsen och gruppen arbetar på partistyrelsens uppdrag utifrån dessa direktiv. Gruppen har möjlighet att till sig knyta referensgrupper/-personer.

Gruppen bör arbeta så öppet som möjligt och använda olika kommunikationskanaler för att ta tillvara det intresse och engagemang som finns såväl i partiorganisationen som hos andra intresserade personer.

Uppdraget ska redovisas i form analyser och konkreta förslag till partistyrelsen inför den ordinarie partikongressen år 2013. Innan gruppen slutligen formulerar sina förslag bör analysdelen vara föremål för en remiss inom partiorganisationen.

Bakgrund

Kongressbeslut om organisationsutredning

2009 års partikongress fattade beslut om riktlinjer för partiets organisatoriska verksamhet under devisen *En modern folkrörelse för jobb och rättvisa*. Riktlinjerna pekar på behovet av organisationsutveckling för att organisationen ska kunna svara mot nya rådande förutsättningar. Partistyrelsen bad kongressen om mandat för att göra en rejäl organisationsöversyn för att förutsättningslöst se över organisationen i syfte att stärka folkrörelsearbetet. Kongressen fastslog i riktlinjerna att organisationen ska utredas med följande formulering:

Partiet har i dag en teoretiskt sett likartad uppbyggnad i hela landet. I varje kommun finns en arbetarekommun, oavsett kommunens storlek och karaktär: Alla arbetarekommuner förutsätts ha ett fungerande nät av socialdemokratiska föreningar. I verkligheten fungerar det inte alltid. Det visar till exempel det tydliga samband som finns mellan partiets organisatoriska styrka och dess framgång i val. Under kongressperioden kan riksdagen komma att ta ställning till Ansvarskommitténs och Grundlagsutredningens förslag, vilka kan komma att ändra förutsättningarna för partiets organisation påtagligt. Partiet ska aktivt verka för att förändra sin organisation till de nya förutsättningarna och öppet pröva nya organisatoriska lösningar. Även medlemsavgiftens roll ska analyseras. Därför ska organisationen utredas och särskild uppmärksamhet då ägnas storstadsområdena, där såväl partiets väljarstöd, som medlemsmässiga styrka har urholkats under de senaste åren.

Medlemmarnas direkta påverkansmöjligheter har ökat genom exempelvis rådslag och provval. Däremot har partiets beslutsorganisation, byggd på den representativa demokratins principer, inte förändrats. Antalet beslutsorgan, liksom deras storlek och sammansättning, bör övervägas under den kommande kongressperioden.

Sammanlagning och omorganisation

Partikongressen år 2009 beslutade även om sammanslagning av partistyrelsens kansli och den socialdemokratiska riksdagsgruppens kansli. I riktlinjerna efter beslut uttrycks detta enligt följande:

... Den inledda samordningen av partistyrelsens expedition och riksdagsgruppens kansli ska fortsätta, med syfte att uppnå en bättre användning av partiets totala resurser och stärka den samlade partiorganisationen och det långsiktiga folkrörelsearbetet. Det förutsätter en gemensam juridisk person – partistyrelsen. Kansliresurserna samordnas under partistyrelsen ledning. Arbetet ska fullföljas under kongressperioden och slutgiltigt fastställas av partistyrelsen.

Till följd av valförlust och därmed även kraftigt minskade resurser stod partistyrelse och riksdagsgrupp även av den anledningen inför behovet av en omorganisation för att klara de nya förutsättningar som detta medförde. Sammanslagning och omorganisation förutsatte därmed en sammanhållen process.

Partistyrelsen beslutade den 3 december 2010 att förvärva riksdagsgruppens s-kansli samt att fastställa ny organisation.

Resultatet av sammanslagningen och omorganisationen står klart när aktuell organisationsutredning påbörjar sitt arbete.

Kriskommissionens analys av valförlust och lågt väljarstöd

Med anledning av valförlusten 2010 beslutade partistyrelsen att tillsätta en kriskommission med uppdrag att analysera valnederlaget och det låga väljarstödet utifrån fyra olika aspekter:

- Politisk analys
- Faktabaserad valanalys
- Organisatorisk analys
- Idédebatt och omvärldsanalys

Kriskommissionens arbete har överlämnats till partistyrelsen och är, framför allt vad gäller den organisatoriska analysen, ytterligare en utgångspunkt som blir relevant i organisationsutredningen.

2002-2005 års organisationsöversyn

Partikongressen år 2001 beslöt att uppdra åt partistyrelsen att genomföra en översyn av partiets verksamhet och organisation. Översynen (benämns fortsättningsvis organisationsöversynen/översynen) genomfördes 2002-2005 och överlämnades till partistyrelsen. Översynen inleddes med en analysfas och efter remittering av framtagna analyser vidtog arbetet med att formulera konkreta förslag, vilka presenterades i ovan nämnd slutrapport. Följande områden omfattades av översynen:

Medlemmar och medlemsutveckling
Medlemskapets värde
Partiets kommunalt förtroendevalda
Partiets verksamhetsidé
Partiets organisation och verksamhet
Ekonomi
Anslutningsformer och medlemsavgifter
Partiets anställda
Partiet som arbetsgivare

Som synes var översynen relativt heltäckande. Den resulterade i ett antal förändringar av huvudsakligen administrativ art, liksom i att stadgarna ändrades på ett antal punkter. Däremot gjordes inga förändringar i partiets organisatoriska uppbyggnad och inte heller i dess beslutsorganisation.

Utredningens former m m

Den av kongressen beslutade organisationsutredningen genomförs som ett projekt, lett av en projektgrupp som utses av partistyrelsen. Projektgruppen genomför analyser och arbetar fram förslag. Under arbetets gång ska projektgruppen överlägga med olika referenspersoner, vilka representerar partiets olika delar och sidoorganisationer. Projektgruppen bör även söka idéer och reflektioner om de frågor som utredningen rör från andra delar av det civila samhället och bland forskare. En stadgekommitté tillsätts för att i uppdragets slutskede lämna förslag till eventuellt nödvändiga ändringar av stadgarna.

Utredningsarbetet sker i två faser; en analysfas och en fas under vilken de konkreta förslag, som skall föreläggas partistyrelsen, utarbetas. Efter analysfasen remitteras projektgruppens slutsatser till partiets grundorganisationer för synpunkter. Med bl a dessa som underlag konstruerar projektgruppen därefter sina förslag. I de delar av projektgruppens förslag som nödvändiggör ändringar av stadgar eller principer blir det självfallet nödvändigt att avvakta kongressens ställningstagande. Om det däremot finns förslag som huvudsakligen innebär ändrade metoder eller förhållningssätt är det givetvis inget som hindrar att gruppens förslag genomförs successivt under arbetets gång.

För projektgruppens arbete med utredningen ger partistyrelsen följande direktiv.

Ändrade förutsättningar

Medlemsutveckling

Medlemsutvecklingen i partiet har följt en negativ trend med minskat antal medlemmar. De senaste trettio åren har medlemsantalet sjunkit för varje år och mest i samband med avvecklingen av kollektivanslutningen. Under 2000-talets första decennium har medlemsantalet sjunkit från 156 533 till 103 027 (2009). I samband med att samtliga partidistrikt omfattas av det centrala medlemssystemet och central medlemsavgiftsavisering genomfördes första gången för samtliga medlemmar 2007, skedde det andra stora tappet. Tappet hade flera orsaker. Bland annat personnummersattes samtliga medlemmar, varpå dubletter kunde rensas bort. Medlemsantalen åren före och efter 2007 är därför inte fullt ut jämförbara.

Utvecklingen av medlemsantalet följer en negativ trend även om den har bromsats under 2008 och 2009. Samtidigt ökar de korta medlemskapen. Den negativa medlemsutvecklingen i kombination med ökning av korta medlemskap riskerar att urholka partiets mål om att stärkas som modern folkrörelse.

Presumptiva och nya medlemmars önskan att engagera sig relativt kortsiktigt och med en fråga åt gången har ökat, något som partiorganisationen med nuvarande kultur, organisation och struktur har inbyggda svårigheter att ta tillvara.. Därmed riskerar vi som parti att gå miste om både medlemmar och den inneboende utvecklingskraft som deras engagemang kunde inneburit.

Medialisering

Redan Demokratiutredningen 1999 konstaterade att:

”Konturerna av det nya kunskapsamhället har blivit allt tydligare för partiernas vidkommande. Medialiseringen har, som vi visat, bl.a. inneburit att medierna fått en dominerande ställning i politiken och är i rollen av agendasättare en farlig konkurrent till partierna. Snabbheten och genomslaget i mediernas rapportering ökar även frestelserna för partiledningar att hellre använda medierna för att få ut information, testa och förankra förslag, än att gå genom partiorganisationerna.”

Man kan anta att mediernas roll har förstärkts ytterligare när det gäller att påverka politiska processer och det politiska beslutsfattandet. Att sak- och partifrågor har fått stå tillbaka för den personliga ledargestalten och bidrar till den ökade fixeringen vid enskilda politiker är ännu ett antagande.

2010 års valrörelse präglades av starkt negativ rapportering av Mona Sahlin. (Se ex journalistikprofessorn Kent Asps undersökningar.) Medias fokus på enskilda politiker, snarare än partierna och dess sakpolitik, ställer dels andra och nya krav på enskilda politiker, dels på den interna hanteringen av media. Kraven på att behärska sk ”mediaspinn” blir allt tydligare.

Opinionsundersökningar och väljarbarometrar fortsätter att spela en viktig roll. Även om valet 2002 toppade med antal undersökningar, är det inte orimligt att tro att kommande valrörelser kommer att fortsätta att präglas av uppmärksamhet kring dessa mätningar.

Opinion och kommunikation på nätet

Våra liv präglas i dag i hög utsträckning av livet på Internet med platser som Facebook, Twitter, och olika bloggar. Sociala medier har inneburit en demokratisering av innehåll och förståelse för den roll människor spelar i arbetet med att inte bara läsa och sprida information, utan också hur de delar och skapar innehåll för andra att delta i.

Nätaktivismen måste ses som vår tids mest växande folkrörelse, låt vara att den sker i helt andra former än de ”gamla” folkrörelserna: virtuellt, individuellt och utan annan organisation än den som respektive internetleverantör erbjuder.

Den växande bloggösfären har en viktig roll i att både skapa och förmedla nyheter. Här ska nämnas partiets arbete med Netroots under valrörelsen 2010.

Vilken betydelse de i antal växande omröstningar på nätet har, är svårt att säga. Möjligen kan de ge sken av en folklig uppfattning eller stärka en rörelses självförtroende.

Man har den senaste tiden kunnat se hur personliga berättelser på nätet får genomslag i den politiska debatten och i den folkliga opinionen. Den personliga berättelsen tycks ha större genomslagskraft än utförliga rapporter i samma ämne.

Bristande representativitet

Ett parti som hävdar sig vara en del av människors vardag, måste ta frågor kring sin representativitet på största allvar. Socialdemokratin måste därför, för att långsiktigt, inte bara överleva som folkrörelse, utan också stärka sin folkrörelsekaraktär, verka för en breddad representativitet. Medlemmar och förtroendevalda bör i ökad utsträckning söka dialog, stöd och förtroende från en mångfald av medborgare. Socialdemokratiska partiorganisationer måste därför långsiktigt och strukturerat samtala med och värva medlemmar bland grupper där vi inte är tillräckligt representerade.

I detta sammanhang är det helt nödvändigt att registrera den långsiktiga samhällsutvecklingen. Befolkningsökningen sker i upp till 40 större kommuner. Skall vårt parti vara relevant i framtiden måste vi söka stöd för vår politik och medlemmar bland dessa växande och urbana samhällen.

Särskilda insatser bör göras för att rekrytera nya medlemmar och förtroendevalda bland bl a:

- yngre, inte minst med högskoleexamen
- kvinnor
- fackligt aktiva också i TCO-förbund
- unga barnfamiljer i storstädernas ”förorter”
- hyresgäster, inte minst i allmännyttiga bostadsområden
- män och kvinnor med invandrabakgrund
- företagare.

Samhället dras isär – folkrörelserna en motkraft?

Sverige har under lång tid utvecklats väl genom uppslutning kring en ”sammanhållningspolitik” utgående från grundidéer som ”alla människors lika värde” och ”hela landet skall leva”. Under senare årtionden har denna strävan utsatts för stora prövningar. Tendenser att samhället dras isär är påtagliga. Konflikter uppstår mellan centrum och periferi, nord och syd, ung och gammal, etnisk svensk och människor med invandrarbakgrund mm. Det socialdemokratiska partiet har därför till uppgift att förhindra denna tudelning, väl medveten om och med respekt för olikheter. Vi kan dock aldrig acceptera strukturella skillnader mellan människors grundläggande livsvillkor och att klyftorna ökar.

I knappt 40 av landets kommuner, oftast storstadskommuner, är en större andel av befolkningen högutbildade än riksgenomsnittet. Här är arbetslösheten och ohälsotalen relativt låga. Här bor drygt hälften av landet befolkning och här sker befolkningsökningen. Men i andra delar av dessa storstadsområden har befolkningen avsevärt sämre utbildning, lägre inkomster, högre arbetslöshet och större ohälsotal. Arbetsmarknadens villkor varierar starkt. På motsvarande sätt kan vi beskriva hur förutsättningarna för människors liv, klyftor och orättvisor ökar i och mellan olika landsändar. Riskerna för allvarliga samhällskonflikter ökar.

Arbetarrörelsens och folkrörelsernas klassiska uppgift är att rekrytera, utbilda och organisera människor för att i gemenskap förändra sina livsvillkor. Socialdemokratiska partiorganisationer vässar beprövade metoder och utvecklar nya för att organisera människor i politiskt-, och föreningsarbete, olika former av nätverk. Kan folkrörelserna på detta sätt vara en motkraft mot ökade orättvisor och tudelning av samhället? Vi socialdemokrater drivs av övertygelsen att ingen grupp i samhället mår väl av ökade klyftor o orättvisor. Tvärt om tror vi oss kunna mobilisera stöd bland de större städernas medelklass för en ”sammanhållningspolitik” som bygger på solidaritet och rättvisa men också visionen om att alla människor skall kunna leva sin dröm.

Det är i detta sammanhang av betydelse att se till hur det socioekonomiska mönstret förändrats utifrån facklig tillhörighet. Den fackliga anslutningen för anställda per det första kvartalet 2009:

Arbetare

71 procent av alla anställda arbetare var fackligt anslutna första kvartalet år 2009. Det är hela åtta procentenheter mindre än tre år tidigare. Större delen av denna minskning orsakades av de höjda avgifterna till a-kassan och försäkring av arbetslöshetsförsäkringen som infördes år 2007 och mellan 80 000-90 000 anställda arbetare uppskattas därför ha lämnat facket.

Det senaste året har dock minskningen av den fackliga anslutningen avtagit och är nu i samma takt som före år 2007, det vill säga knappt 1 procentenhets minskning per år.

Tjänstemän

72 procent av tjänstemännen var fackligt anslutna år 2009. Det är fem procentenheter mindre än tre år tidigare och den fackliga anslutningen är nu för första gången högre för tjänstemän än för arbetare.

(Källa: Facklig anslutning år 2009 Facklig anslutning bland anställda efter klass och kön år 1990–2009, LO:s Arbetslivsenhet)

Utbildningsnivån högst i stockholmsområdet

Majoriteten av kommunerna med högst utbildningsnivå ligger i stockholmsområdet. Danderyd ligger i topp med 53 procent högutbildade. I övriga landet ligger Lund, Lomma och Uppsala högt med en högutbildad befolkning på mellan 38 och 50 procent.

Knappt 40 kommuner, oftast storstadskommuner och residensstäder, har en större andel högutbildade än riksgenomsnittet på 23 procent. Här bor också drygt hälften av landets befolkning. Med högutbildade avses personer som har en minst treårig eftergymnasial utbildning. Majoriteten av kommunerna med allra högst utbildningsnivå ligger i Stockholms län. I åtta av dem är 30 procent eller mer av befolkningen högutbildade. Lund, Lomma, Uppsala, Umeå, Linköping, Göteborg och Mölndal tillhör också denna grupp. I dessa fyrtio kommuner har också Socialdemokraterna ett vikande väljarstöd.

Den höga utbildningsnivån i Stockholmsområdet förklaras till stor del av en arbetsmarknad med många arbetsplatser inom finansverksamhet, utbildning, forskning och offentlig förvaltning, vilka har en stor andel högutbildade. Dessutom finns ett stort utbud av högre utbildning och en större andel yngre personer som har en högre formell utbildningsnivå än äldre.

(Källa: SCB Befolkningens utbildning 2009)

Partiets sociala dimension

Under partiets tidiga år hade det en social funktion som i allt högre grad har kommit att urholkas. Partiet, dess möten och inte minst studieverksamhet var viktiga förutsättningar för medlemmarnas kunskap om det politiska skeendet och om samhällsutvecklingen.

Därmed kom partiverksamheten att bidra till de aktiva medlemmarnas personliga utveckling. De senaste decennierna har medfört att partiets verksamhet har koncentrerats till de rent politiska frågorna, medan de kulturella och bildande inslagen har kommit på undantag. Mötenas uppgift som informationsförmedlare har – åtminstone vad gäller rikspolitiken – till stor del tagits över av massmedia.

Medlemskapets värde för den enskilde har således minskat: det som skulle kunna kallas partiverksamhetens sociala dimension har försvunnit utan att ersättas av något, snarare än att förändras i takt med samhällsutvecklingen.

En djuplodande medlemsundersökning får visa vilken roll medlemskapet och partiet spelar i människors sociala liv och för deras personliga utveckling.

Röstsplittring

Väljarna slår rekord i röstsplittring, d v s röstat olika i riksdagsvalet jämfört med kommunvalet. Röstsplittringen ligger enligt SVT:s VALU på 30 procent, en ökning från 27 procent i 2006 års val. Röstsplittringen har ökat kontinuerligt över tid. År 1970 uppgick den till endast 6 procent.

Socialdemokraterna har i de flesta val fått en högre väljarandel i riksdagsvalen än i kommunalvalen. 1982 var röstsplittringen mycket liten, men sedan dess har Socialdemokraterna alltid haft sin lägsta väljarandel i kommunalvalen. I valet 2010 förändras situationen till det omvända stödet för Socialdemokraterna blir två procentenheter högre i kommunalvalen än i riksdagsvalet.

Moderaterna förstärker sin röstsplittring, men i motsatt riktning i förhållande till Socialdemokraterna. I 2002 års val gjorde partiet sitt bästa resultat i kommunalvalen och sitt sämsta i riksdagsvalet. I valet 2006 var förhållandet det motsatta för Moderaterna och den trenden ökar i valet 2010. Det är nu nästan 4 procentenhet skillnad mellan riksdagsvalet och kommunalvalet för Moderaterna. Centerpartiet gör i likhet med tidigare val sina bästa val kommunalt. Även Folkpartiet gör bättre val kommunalt än riksdagsval.

Valberedningsarbete

I samband med 2011 års extra partikongress diskuterades valberedningsarbetet flitigt. Kraven på ökad öppenhet fördes fram i flera fora, dock oftast utan att precisera vad detta konkret innebär. Trots att valberedningen engagerade partidistrikt, arbetarekommuner, föreningar och medlemmar i större omfattning än kanske någonsin fanns synpunkter på att vår valberedningsprocess är alltför sluten.

Att hantera personval är alltid en grannlaga uppgift. En balansgång mellan medlemsdemokratin, att det är medlemmarna som ytterst äger rätten till beslut, och våra sympatisörers uppriktiga intresse, vårt parti engagerar människor långt utanför medlemskåren. Det handlar ofta också om svåra avvägningar och omsorg om såväl enskilda personers integritet som om att hålla samman partiet. Projektgruppen bör diskutera och problematisera kring olika arbetsformer och metoder för att välja partivänner till ledande befattningar.

Projektgruppens uppdrag

I uppdraget att utreda organisationen ligger att inledningsvis lyfta upp och analysera ett antal viktiga områden för partiets organisation och verksamhet. Översynens analyser av organisationen sträckte sig från den senaste stora omorganisationen på 1970-talet (i samband med kommunsammanslagningen) och fram till 2000-talets början. Dessa analyser är gedigna och relevanta även för den aktuella organisationsutredningen, inte minst i betydelsen av redovisad statistisk utveckling. Projektgruppen ska i det aktuella utredningsarbetet därför fokusera på att analysera utvecklingen under det gångna decenniet (om inte annan tidsperiod anges) såväl separat som i relation till den utveckling som har skett från 1970-tal fram till år 2000.

I kongressens uppdrag till partistyrelsen att utreda organisationen, betonas att storstadsområdena ska ägnas särskild uppmärksamhet. Förutom den separata analysen av storstadsområdena ska samtliga analyser som uppdraget omfattar också belysas utifrån ett storstadsperspektiv.

Analyserna ska ligga till grund för projektgruppens konkreta förslag inom angivna områden.

Analys

Partiets organisation

Organisationsöversynen pekade på en av partiets största utmaningar:

... att utveckla partiet till en modern folkrörelse, vilken förmår att växa och attrahera nya grupper av väljare. Organisationen måste därför byggas för att göra det möjligt att öka medlemsantalet och att utveckla partiorganisationen. I praktiken innebär detta att partiets framtida organisation måste underlätta det utåtriktade arbetet – att träffa väljarna på deras egna villkor för att värva medlemmar och sympatisörer till partiet...

Variationen mellan och inom organisationens olika organisationsled är stor utifrån flera olika aspekter; såsom organisationsgrad, medlemsantal, målsättningar, ekonomiska och personella resurser. Samtidigt verkar organisationsleden utifrån identiska uppgifter men, som nämnts, med stora skillnader i resultat.

Organisationsöversynen analyserade vidare utvecklingen av de socialdemokratiska föreningarna. I slutrapporten pekar man på de socialdemokratiska föreningarna som ett bräckligt organisationsled, med varierande livaktighet och förmåga att fungera utifrån sitt uppdrag som partiets grundorganisation med viktiga uppgifter som t ex medlemsrekrytering och mottagande.

Utmaningen är lika aktuell nu som då. Projektgruppen ska därför analysera styrkor och svagheter i utvecklingen av respektive organisationsled. Ett representativt urval inom respektive organisationsled ska därför jämföras. De socialdemokratiska föreningarna studeras särskilt i syfte att visa på medlemsutveckling i fråga om antal medlemmar, in- och utträden samt organisationsgrad.

Partiets beslutsorganisation är densamma sedan 1975, med undantag för införandet av förtroenderådet vilket beslutades av kongressen 2001. Under denna period har dock partiets medlemsantal sjunkit från 1 032 219 till 103 027 betalande medlemmar år 2009. Proportionerna har därmed drastiskt förändrats i fråga om medlemmars representativitet i de olika beslutsorganen. Samma antal ombud och ledamöter i beslutsorganen representerar således ett sjunkande antal medlemmar. Såväl antalet beslutsorgan och dess storlek som sammansättning bör därför analyseras och övervägas med utgångspunkt i representativitet, medlemsinflytande och partiets förmåga att effektivisera beslutsfattandet inom respektive organ utifrån det som rådande förutsättningar kräver i organisatorisk och politisk mening.

Förtroenderådets verksamhet ska analyseras särskilt i syfte att utvärdera dess betydelse som beslutsfattande organ. Analysen ska omfatta såväl det nationella förtroenderådet som de som tillsatts i partidistriktet.

En särskild analys som avser kongressen och dess arbetsformer ska göras. Hur har utvecklingen sett ut i fråga om förnyelse av arbetsformer kontra omfattningen av och formen för de politiska förslagen som där behandlas av ombuden. Dessutom bör utredningen även behandla hur ofta vi ska ha ordinarie partikongress. De senaste årens tradition med regelbundna extra kongressen kan möjligen leda till att vi istället ska ha ordinarie kongress med kortare intervall än fyra år.

Medlemsavgiftens roll ska analyseras utifrån en ekonomisk och en organisatorisk aspekt. Medlemsavgiftens betydelse analyseras för såväl organisationsledens möjlighet att verka som för medlemsutvecklingen.

Organisationsgrad

Såväl organisationsöversynen liksom granskningsutskottet under kongressen 2009, har lämnat stark rekommendation till partiet att nyttja organisationsgraden som en mätare på organisatorisk styrka och att noga analysera skälen till detta. En sådan analys för 2000-2010 ska därför göras kopplat till slutsatser huruvida organisationsgrad var ett verktyg som användes i strategiska beslut inför valen 2005, 2006, 2009 och 2010.

2008 introducerades begreppet supportter och en medlemsvärvarkampanj som drevs med supporterbegreppet i fokus resulterade i en god medlemstillströmning. Idén bygger på att få partisympatisörer att identifiera sig som en supporter till socialdemokratin och Socialdemokraterna med målet att det naturliga steget därefter är att bli medlem. Utgångspunkten är att alla som har röstat på Socialdemokraterna i val eller kan tänka sig att göra det ska betraktas som potentiella medlemmar. En försvinnande liten del av alla dessa människor värvas som medlemmar. En förklaring kan vara en allt mer skeptisk hållning hos människor i allmänhet till medlemskap i ett politiskt parti. Att identifiera sig som supporter kan uppenbarligen vara ett mer acceptabelt sätt att förhålla sig som sympatisör än att direkt bli medlem. Organisationsgraden blir i detta sammanhang ett mått på organisationens potential att bygga relation med supporttrar för att på så sätt underlätta medlemsvärvning. Projektgruppen ska analysera hur supportertilltalet kan vara ett sätt att öka organisationsgraden.

Medlemsutveckling

Partiet behöver en starkare medlemsutveckling för att långsiktigt växa som folkrörelse. Det krävs att organisationen både har kraft att aktivt värva medlemmar och att vara öppet för människor som söker sig på eget initiativ till vårt parti. Samtidigt ska vi verka för att medlemmar finner medlemskapets värde så angeläget att man stannar kvar som medlem längre än ett fåtal år. Gruppen ska därför analysera partiets strategi och faktiska arbete med medlemsvärvning och mottagande från 2000-2010. I granskningsutskottets rapport till kongressen 2009 påtalades avsaknaden av den ekonomiska dimensionen i redovisningen av området medlemsutveckling. Analysen av strategierna ska därför även omfatta granskning av strategiers och åtgärders ekonomiska effektivitet.

Som grund för analysen av medlemsutvecklingen ska en genomgripande medlemsundersökning söka svaren genom att fråga medlemmar om erfarenheter av sitt medlemskap.

Värdefulla svar på erfarenheter av medlemskap i partiet ska också hämtas hos människor som har lämnat partiet. Svar ska också sökas i organisationen på lokal nivå där arbetet med medlemsutveckling har varit lyckosam.

I en modern folkrörelse är medlemmarna i centrum. Vad har medlemmen för drivkraft? Förändras den över tid?

Ter den sig på ett sätt när man fattar beslutet om att bli medlem, på ett annat sätt när man har förtroendeuppdrag, på ett tredje när man deltar i partiarbetet och på ett fjärde när man år efter år stannar som medlem eller kanske vid en tidpunkt omvärderar medlemskapets värde och beslutar sig för att lämna? De långa medlemskapen minskar i antal och de korta ökar. Det finns ett stort tapp som antalet nya medlemmar inte väger upp och det finns ett glapp som uppstår när människor anmäler sitt intresse för att bli medlem men sedan inte betalar sin medlemsavgift. Projektgruppen ska med medlemsundersökning som utgångspunkt analysera medlemmars drivkraft under olika skeenden av medlemskapet samt varför de korta medlemskapen ökar i antal.

Projektgruppen ska också analysera eventuellt mervärde av att inrätta en medlemspanel både utifrån partiorganisationens perspektiv om nyttan av att höra medlemmars ståndpunkter samt medlemmens perspektiv att få ökat inflytande i partiets ståndpunkt i angelägna frågor.

Åldersstrukturen i medlemskåren och bland förtroendevalda är i kraftig obalans i förhållande till befolkningen och till de socialdemokratiska väljarna. Det gäller såväl i medlemskåren och bland partiets förtroendevalda. Partikongressen 2010 slog fast *att 25 procent av de valbara på Socialdemokraternas listor ska vara under 35 år och att ett bestämt steg ska tas i samband med valet 2010*. Då unga till stor del placeras längre ner blev också följderna av ett sämre valresultat att än färre blev valda. Obalansen i åldersstrukturen orsakar sämre representativitet och hämmad tillväxt vad gäller medlemsantalet. Projektgruppen ska analysera den faktiska åldersstrukturen på medlemskåren samt bland förtroendevalda. Analysen ska också visa vilka strategier och åtgärder som vidtogs av partiorganisationen för att lyckas med kongressens målsättning att ta ett bestämt steg mot fler unga under 35 år bland de valbara på listorna i valet 2010.

Socialdemokratin och storstäderna

I de tre allmänna valen (till kommun, landsting, riksdag och Europaparlamentet) som hållits från 2005-2010 har partiet lidit nederlag i varierande omfattning ur ett geografiskt perspektiv. Endast i kyrkovalet 2009 lyckades partiet öka marginellt. Väljarstödet för Socialdemokraterna har sjunkit som mest i de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö samt i de övriga 37 största kommunerna.

Vetskapen om att väljarkårens storlek i dessa regioner har avgörande betydelse för valutgången och att väljarstödet har visat på en sjunkande trend för att i valet 2010 landa rekordlångt, kräver en grundlig analys av förutsättningar och insatser från såväl lokal som nationell nivå inom partiet. Projektgruppen ska därför analysera de förutsättningar som starkt påverkar livsstil och livsval för människor boende i storstäderna. Här bör demografisk utveckling, boende, arbetsmarknad, m m belysas.

Partiorganisationens organisatoriska förmåga och insatser i storstäderna ska därtill analyseras utifrån bl a medlemsantal, organisationsgrad, mångfald och förnyelse bland förtroendevalda och kandidater, valstrategier och långsiktigt systematiskt arbete gentemot väljargrupper. Även partiets centrala strategier och insatser gentemot storstäder, politiskt och organisatoriskt, ska härtill analyseras. En sammantagen analys av partiets förmåga att växa i storlek och styrka samt att vinna val i storstäderna betonas särskilt i det kongressbeslut som föranleder aktuell organisationsutredning.

Samverkan med övriga arbetarrörelsen

Arbetarrörelsen som begrepp har inte samma innebörd idag som tidigare. Flera av de aktörer som man tidigare ansåg var en del av arbetarrörelsen ingår inte längre i detta nätverk. Projektgruppen ska analysera vilka som utgör arbetarrörelsen i olika delar av landet. Projektgruppen ska även analysera hur samverkan mellan partiet och arbetarrörelsen ser ut i olika organisationsled, såväl verksamhetsmässigt och idémässigt som personellt och ekonomiskt. Gruppen ska också analysera vilka stordriftsfördelar står att vinna i samarbete mellan olika organisationsled, sidoorganisationer och övrig arbetarrörelse.

Röstsplittring

Projektgruppen ska analysera de båda splittringstendenserna för att få fram en bild av hur röstsplittringen ser ut och vad det beror på.

Valberedningsarbetet

Projektgruppen ska analysera de metoder vi använder för att välja partivänner till ledande befattningar. Utgångspunkten bör vara att utveckla våra arbetsformer och se över hur vår interndemokrati fungerar så att öppenhet och inflytande, tydlighet och respekt för partivänner samspelar.

Förslag

Förslag ska lämnas på följande områden:

Partiets organisation

Projektgruppen ska lämna förslag på hur partiet bör organiseras i framtiden för att ge goda långsiktiga förutsättningar att stärkas och bli en attraktiv folkrörelse med politisk idéutveckling och ledande inflytande i folkvalda församlingar. Partiet ska ha en organisation som främjar en bred tillströmning av nya medlemmar, ge goda förutsättningar för medlemmars inflytande och har förmåga att vinna val.

Förslag ska därför lämnas rörande antalet obligatoriska organisationsled och dess inbördes ansvarsfördelning. Projektgruppen ska också lämna förslag på förändringar i organisationens beslutsstruktur i fråga om antal beslutsorgan och dess sammansättning. Även ansvarsfördelning bör beaktas i förslagen. Förtraenderådets uppgift och roll ska särskilt belysas.

Förslag ska lämnas på förändring av kongressens arbetsformer som syftar till att främja öppenhet samt effektiv beredning och beslutsfattande inför och under kongressen. Förslag bör också lämnas beträffande utvecklingen mot att kringarrangemangen tenderar att ta en allt större del av resurserna i anspråk.

Projektgruppen ska ta fram förslag på framtida utformning av medlemsavgiften.

Organisationsgrad

Projektgruppen ska lämna förslag på hur organisationsgraden kan användas som ett verktyg för strategiska beslut i alla organisationsled.

Medlemskapets värde och medlemsutveckling

Projektgruppen ska lämna förslag på strategi för medlemsutveckling omfattande värvning, mottagande och en ökning av långvariga medlemskap. Förslag ska också lämnas på hur ett framtida medlemskap kan utformas. Förslagen ska också innehålla exempel på framgångsrika metoder och ekonomiskt effektiva insatser.

Förslag ska lämnas på hur medlemmars inflytande och delaktighet kan tillvaratas dels utifrån medlemmens individuella behov men, dels utifrån de olika beslutsorganens representativa församlingar som kan tillföras värdefulla insikter och kunskap. På vilket sätt kan ny teknik främja ökat medlemsinflytande?

Socialdemokratin och storstäderna

Utifrån analysen av partiets utveckling i storstadsområdena och kriskommissionens analys av valet 2010, ska gruppen lämna förslag på strategiska beslut och satsningar för att stärka partiets organisation och den långsiktiga opinionsbildningen gentemot väljare i storstäderna.

Relationsbygge med nya och gamla vänner

Projektgruppens analys av arbetarrörelsen, dess aktörer och samverkan som bygger på att vi har en gemensam samhällsidé och därför använder resurser för att stärka varandra är inte tillräcklig. Det finns anledning att också ta fram en strategi för relationsbygge med andra organisationer och nätverk som har gemensamma uppfattningar med arbetarrörelsen i viktiga sakfrågor. Särskild vikt läggs vid tjänstemanna- och akademikerorganisationer. Det bör finnas ett antal frågor som vi på detta sätt kan samarbeta kring för att bredda basen, inte minst på det arbetsmaknadspolitiska området. Strategin kräver både en kartläggning av potentiella organisationer och nätverk samt förslag på långsiktiga relationsbyggande metoder.

Röstsplittring

Projektgruppen ska ta fram en strategi för att minska röstsplittringen.

Valberedningsarbete

Projektgruppen ska komma med förslag kring hur valberedningsarbete kan utvecklas med inriktning på att ta fram ett förslag för interna personval som för oss närmare målsättningen att vara Sveriges mest ödmjuka, nyfikna och öppna parti.